МБУ ДО «Эна-Хишкара муниципальни районера

Эколого-биологически станци»

Кхеташонехь т1еэцна

Протокол № 1 «01» 09. 2026ш

Т1еч1аг1йина

Омра № 36-п 01.09.2026ш.

МБУ ДО ЭБС директора

Ясакова Заира Висаниевна

Подписано цифровой подписью: Ясакова Заира Висаниевна
Дата: 2026.10.19 10:10:25 +03'00'

Ясакова З.В.

Кхочаман йукъарадешаран йукъарахьехаран программа

«1алам доттаг1ий» Программин аг1о:

Долчу1илманан (Естественнонаучная)

Программин барам: Базови

Хан: 10-13 шо

Кхочушйаран хан: 1 шо.

Кечйина: Нохчийн меттан хьехархочо

Кагирова Б.С.

г. Эна-Хишка, 2026 шо.

Программа чекхйаьлла йукъерчу экспертизаца, т1еэцна болх д1абахьа магийна Эна-Хишкара муниципальни района МБУ ДО «Эколого-биологически станцис».

Экспертан ч1аг1о йина (рецензи) № 9
Эксперт: зам. Директор Гелаева Булихан Боргаевна _____
Методист Альмурзаева Айна Шаиповна_____

Программин чулацам:

1. Къастор: Коьрта мах хадоран кхочаман йукъарадешаран, йукъаракхеторан программин комплекс.

1.1. Т1ехьажор ----------4

1.2. Программа карайерзоран барам---------- 4

1.3. Программин маь1налла ----------5

1.4. Программин 1алашо ----------5

1.5. Программин къасторан башхаллаш ---------- 5

1.6. Программин чулацам, цуьнан д1айахьаран хан----------6

1.7. Дешархойн категореш ----------7

1.8. Дешаран 1илманан форманаш а, г1иллакхан режим а---------- 7

1.9. План кхочушйаран кхачо, программин карайерзор ---------- 7

2. Къастор: Программин чулацам

2.1. Дешаран план ----------8-9

2.2. Дешар - планан чулацам ----------9-16

3. Къастор: **Аттестацин форманаш а, мах хадоран г1ирс а.**

3.1. Талларан тайпанаш---------- 16

3.2. Йукъан тестировани кхочушйо хьалахара ах шо чекхдолуш. --------- 16

3.3. Жам1ан тестировани (кхочушйо шо чекхдолуш). ---------- 16

3.4. Кхетош-кхиоран методаш а, форманаш а, тидам бар а, жам1 дар а.

4. Къастор: Жигара хьехаран программин чулацам, пайдаэцаран комплекс

4.1. Г1ирсан – технически кхачаман программ: ---------- 16

4.2. Программин кадрови кхачо ----------16

4.3. Дешаран методически кхачо ---------- 17-18

Литературийн список ----------

Дакъа.

Къастор: Коьрта мах хадоран кхочаман йукъарадешаран, йукъаракхеторан программин комплекс

Йуккъерчу дешаран йуккъера кхиаран программин коьртачу характеристикин кхачаман комплекс

Йуккъера дешаран юккъеракхиаран кхочаман программа «1аламан доттаг1ий» кечдина рог1ерчу т1едожарийн нормативне документаташка хьаьжжина:

- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» № 273-ФЗ от 29.12.2012г.;

- Приказ Министерства просвещения РФ от 03.09.2019г. № 467 «Об утверждении Целевой модели развития региональных систем дополнительного образования детей» (с изменениями и дополнениями, приказ Минпросвещения РФ от 02 февраля 2021г. №38, (изменения вступают в силу с 25.05.2021г);

- Приказ Министерства образования и науки РФ от 27 июля 2022г. № 629 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам»;

- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 02.06.2026 № 19 "Об утверждении санитарных правил СП 2.4.2. 4283-26 "Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи";

-Распоряжение от 31 марта 2022г №678-р Концепция развития дополнительного образования детей до 2030 года (далее-Концепция);

«1аламан доттаг1ий» ц1е йолчу программо вайна пурба ло экологин культурехь адамна а болх к1аргбан. Таханлерачу дийнахь йолчу инзаре яккхийчу проблемаша, адамийн дахаре а,цивилизацина а кхерам бахьаш йолу,кхайкхина экологически дешарна хьашт хилар Экологически дешар шеца т1едерзорехь жоьпаллин кхиорехь гондахьарчу 1аламца терго еш хиларца,ца хилча йиш йоцу дакъа а.бух а хила беза юккъера дешаран дешархой 1аморехь. Йуккъера дешаран процессан системехь кхачаман дешар коьрта дакъа ду.

Программин актуальность: Х1инца йолу йуккъаракхиоран кхачаман программа дазар долуш ю кхочаман дешаран кхиоран тенденцешца. Кхочаман дешаран кхиоран концепцино г1о до дешархойн адамаллехь оьшуш долу х1иттамаш кхиорехь а, дика социализаци а. говзаллин шабилгалйаькхарехь а. «1аламан доттаг1ий» дешаран программа санна шена чохь даккха кхиаран нуьцкъалла долуш йу: дешархошкахь кхоллало шакхиорехь болу х1иттамаш; кепе доьрзу церан довзаран, лехаман хьашташ а, хьуьнарш а. Х1ара дешаран программа ч1ог1а актуальни йу тахана.

Теоретически а, жигара а дешаран кеп цхьанаяр: къамел дар, дискусси, экскурси, конференци, ловзарш, проектно-лехаман г1уллакхо билгалбо логически ойлаяран кхиам берийн кхолларалли хьуьнарш, лехаман

карадерзарш, кхиайо 1аламе йолу дикалла. Стаг веха 1илманан дуьненахь йу Иза даиманна 1емаш ву 1аламнца йолу шен уьйр гинетикца кхочушйина ца 1аш, ша схьаэцначу хааршца пайдаоьцуш. Цу хаарех пайдаоьцуш, церан мах хадош.анализ йеш, цунна ган йиш йу шен г1уллакхийн стом.

Программин къастаман башхалла. Бакъйолу кхочаман дешаран

йуккъарадешаран программа «1аламан доттаг1ийх1ттийна йу «1аламан къона доттаг1ий» ц1и йолу программин бух т1ьаьхь. Цуьнан автор х1оттийнарг: Суворина Светлана Михайловна, кхачаман дешаран хьехархо.

Х1окху программин къаьсташ йолу башхалин шен актуальность йу, цо шена чулоцу коьчал, дешархошна синкъаме йолу, ткъа цо, жигарадеккху дешаран г1уллакх, эдинчу дешаран организацин бух т1ехь кхиархой кхетош-кхиора болх д1ахьо, цуьнан бухейуьллу хаарийн к1орге а, шоралла а 1алам

1аморехь, лехамийн белхийн карадерзер т1едог1а,1алам эшоза хиларх тешор,1аламца т1екере хиларан хьаштан а.

Хьехархойн мегар хилар а, керланиг а.

Заманца вар-гайтаман таро т1екхочучу г1ирах пайда оьцуш. Т1екхача атта хилар-кхоор а, коьчална т1екхачар а. Берашкахь кхуьу коллективизман синхаам, жоьпалла а, ша бинчу болха дозалла а, бечу болхе ларам а.

-Керланиг.

Х1инца йолу дешаран программа кхочушййарехь лелайо геналин кепаш. Дешар д1адоьду хьехархойн а, дешархойн цхьаьна хенахь дакъалоцарехь, бакъйолчу хенаца (онлайн) иштта, биологически, психологически

цхьанатхарехь,1аламан объект 1аморехь кхолларалин т1едихар а, ловзаран элементаш лелорехь, г1ел ца луш хьашташ 1аморехь аьтто латтор,1алам

лардарехь, г1уллакх талларехь. Программа къастайо шехеннахь схьакховдош йолу коьчал. Теоритически а практически а курс цхьанаярехь шуьйра таро хьулу белхан метод къастор шеко йоцуш.цо г1о дийр ду берийн

кхолларалли на а, хьекъалан а кхиамехь.

Программин 1алашо:

-Дешархошкахь 1аламе а, гондахьарчу дуьнене мехал йолуйуккъаметтиган система1аламан объект 1аморан бух кхиар, берийн довзаран хьаштийн

к1орге,1алам лардар а, г1уллакх 1аморехь а дакъа лаца хьашташ кхиор церан. Дешаран:

Йуьхьанцара заарш далар, акхаройн а ораматийн дуьненан тайп-тайпаналлех кхетам балар.

1аламца йолу йуккъаметтиг а, нормин система а кхоллар

Дийначу организман коьртачу критерехь бболу кхетам алсамбаккхар.

1аламехь леларан бакъонашна а, экологин этикна йог1уш йолу принципашна а,1амор.

Кхиаран:

-Довзаран хьашташ кхиор,1аламан мехаллях а, чулацаман аг1онах кхета г1ертар а.

1аламе шен долахь йолу йуккъаметтиг гайта а кхио а г1ертар цуьнан 1алашонехь долу г1уллакх а.

-Кхолларалли н, довзаран, лехаман, г1уллакхан ойла кхиор;

-Сурт х1отторехь, кхолларалли н, хьуьнарехь кхиош г1о дин; Кхиора:

-1аламца йолу йуккъаметтиг лараме хила 1амор;

-Низам хила, хаа лаа жоьпаллахь хила 1амор;

-1аламан мехалла дика йуккъаметтиг кхиор;

-Г1иллакхе, оьзда дикалла кхиор, дикалла, бала кхачар, вовшашна сагатда хаар.

Дешархойн категори.

Дешархой-йуьхьанцара йуккъера дешаран программан, кхачаман

йуккъарадешаран программан караерзош йолу йаххьаш йу (п.2.,1.ст. 33 ФЗ

«РФ дешарх лаьцна» №273 от 29.12.2012 шо) 10-13 шарана лерина программа йу.

Д1айаздо берий лаамца, могашаллин хьалах лаьцна, справкица, ден-ненан заявленица.

Кхочушдаран хан а, программин барам а.

Програмин барам хан-1 шо Программин барам-144 сахьт

Дешаран г1уллакхан организацин кеп а, дешаран раж а.

Дешар д1ахьо тайп-тайпанара хан йолчу тобанашкахь, тобан дукхаллин д1ах1оттам-15 стаг.

Дешаран раж: дешаран шо-к1ирнахь шозза шина сахьтехь. Дешаран йохалла-45 минот, сада1аран хан 10 минот.

Программа караерзорехь адамийн хилам:

Дешархошкахь хир ду кхоьллина:

бакъахьара юкъаметтиг кхачаман дешарехь;

ша-шен кхиорехь, ша-шен 1аморехьхьуьнар а,кийча хилара;

дешаран бахьанин лаккхара т1ег1а,ша-шен контроль,ша шен мах хадор;

адамийн дикалла, кхиам болуш кхочуш дан дешаран г1уллакх пурба далар а,декъахошца вовшашца з1е хилар.

Экологан культурин бух, муьлххачу дахаран мехаллех кхетар шен кхерам боцу дахаран хийцам ларар;

Программа караерзорехь предметни хиламаш: Шеран чеккханчохь долу дешархойн дешар: Девзаш хир ду акхаройн а, ораматийн а дуьне;

Девзаш хир ду акхаройн а, ораматийн коьрта гонахара дахар. Девзаш хир ду шен махкахь 1аьнах довлу олхазарш;

Йевзаш хир йу 1аламехь леларан бакъонаш;

Йевзаш хир йу шен махкахь йолу акхорой а, ораматаш а, Ц1ечу книгана йуккъе йаьхьана йолу;

Хууш хир бу кхерамбацеран техникан инструкцин бакъо;

Акхаройн а, ораматийн а дийна-х1ума санна билгалон сурт х1отто хууш хир бу;

Дешаран тематический план

№ п/п	Декъан ц1е,коьчам	Сахьтийн барам			Аттестацин кепаш/контроль
		дерриг	теори	практика	
1.	Йуьхьанцара дарс. Т/Б	2	2	-	Къамел дар
2.	Ораматин,дийнатин дукхалла	8	6	2	Къамел дар. Дешархой лебар
3.	1аламехь гуьйре	4	2	2	Тергал бар
4.	Дийнатийн чоь	6	4	2	Тидам бар
5.	Ц1еран дийнаташ	6	2	4	Тидам бар
6.	Амфибиш	6	4	2	Гайтар
7.	Рептилеш	4	2	2	Къовсам
8.	1аламехь 1а	8	4	4	Тидам бар
9.	Олхазарш 1аьнан хенахь	6	4	2	Ловзар
10.	«Месала дашо»	6	4	2	Ловзар
11.	Африкехь кхерсташ лелар	8	4	4	Къовсам
12.	Австралехь кхерсташ лелар	6	4	2	Ловзар
13.	Искогберш	6	4	2	Гайтар суьрташкахь, дийцар
14.	Б1аьсте 1аламехь	6	2	4	Гайтар, суьрташкахь, дийцар
15.	Олхазарш б1аьста	8	4	4	Гайтар
16.	Сагалматаш	6	4	2	Къовсам

	Хин бухлара дуьне	6	4	2	Гайтар

18.	Акхаройн тамашийна дуьне	6	4	2	Гайтар
19.	Теххаргийн оьнар	6	4	2	Ловзар
20.	Акха дийнаташ	8	4	4	Къовсам
21.	Хьуьнан дахаран законаш	6	4	2	Ловзар
22.	Сагалматийн дуьненахь	6	4	2	Къовсам
23.	Ораматийн паччахьалла	6	4	2	Ловзар
24.	Жам1даран (йуккъера) аттестаци.	4	4		Тест
	Йерриге:	144	88	56	

Дакъа 2. Программин чулацам:

Йуьхьанцара дешар 2 сахьт.

Теори-2 сахьт

Кружокан белхан план йовзар.

Кхераме белхан техникин инструктаж:

Станцин 1адатан довзар.

Дешаран кепаш: дешаран-кхарстар, интеллектан ловзарш.

Методаш а, приемаш а: берта-къамел дар, гайташ-гайтаран, ловзаран- кхиоран, довзаран ловзарш;

Дешар кечдар: Кружокан белхан план, суьрташ, кхерам цахиларан техникин инструкци, экологически х1етал-металш:

Ораматийн а, акхаройн а дуьненан тайп-тайпаналла-8 сахьт.

Теори: Дуьнент1ера акхаройн таханлера дахар. Тайп-тайпанчу меттигашкахь акхаройн тардалар къилбе, къилбаседа, йуккъера аса, хи, х1рдан бух, Лаьттан техуле, «лаьттан бухлара паччахьалла»

Вайн дуьненан ораматийн дуьне. Цуьнан дукхалла орлорин башхачу векалан, лекха а, лоха а ораматийн дустар, ч1ог1 шуьйрачу диттийн а, дуьткъачу марг1алийн а гайтам.

Акхаройн а, ораматийн а дуьненан уьйр хьашт хилар. Пракически белхаш: экскурсин лелорехь тидам бар:

Лекха а, лоха а ораматийн дустар, шуьйра а, дуьткъа а марг1алш (экскурси)

Дешаран кепаш: дешар-таллар, экскурш, ловзар «З1е», дидектически ловзарш.

Методаш а, приемаш а: къамелан-кхеторан, къамел дар, практически-синкъераме упражненеш;

Тидам баран-б1аьрлацарна дустар далор;

Дешаран кечам; сагалматийн гулйар, олхазарийн мундаш, акхаройн суьрташ, гербарин, раматийн генаш.

Жам1даран кепаш: дешархошца тайп-тайпанера гонахех къамел дар, акхарой х1унда ца йеха ораматаш ца хилча.

Гуьйре 1аламехь-6 сахьт

Теори: Ораматийн дахарехь хенан хийцамаш; ораматийн 1аьнан кечам; г1аш эгар, цуьнан маь1на. Олхазарийн, сагаллатийн 1аьнан 1аьнан кечамбар. Экха 1аьнна кечдалар. Акхаройн 1аьне гулдаларан хан. Стенца доьзна ду и? Олхазарийн бовхачу махка д1адахар, сагалматийн

къайлайовлар.

Практически белхаш, экскурсийн некъехь тидам бар: 1аьн т1ехь олхазаршна даар алсамдаккхарехь х1уш лахьор (экскурси).

Сагалматашна а, олхазаршна а т1аьхь тидам бар, церан гуьйранна лелорехь хийцамаш (экскуэкскурсий олушм бар).

Дешаран кепаш: дешар-таллар, тидам бар, экскурси практически дешар.

Методаш а, приемаш а, аларан-дийцар, къамел дар, диолог; лехаман-тадам бар д1адахьар, практически-самукъане шардарш; гайтаран, ролевой

ловзарш.

Дешар кечдар: олхазарийн мундаш, акхаройн сурташ, х1уш лахьдан тоьрмигаш.

Жам1даран кепаш: дешархошца къамел дар, самукъане шардаш.

Дийна чоь-6 сахьт.

Теори: Дайначу чоь чохь акхаройн, ч1ерий, уьнт1епхьиндаш латтор.

Клетка а, аквариум а латторан меттиг. Акхарошна юург кечъер. Акхаройн, ч1ерийн дуьззина дахаран васт 1амор, уьш нийса 1алашдар а. Олхазарш а, кхин д1а хила хила йиш йолу бахархой.Олхазаршна клетка. Хьажар а,

йаах1ума йаор а. Акхаройн даарна т1етуху витаминаш.

Практически, лехаман белхаш, экскурсин некъахь тидам бар.

Акхарошна даар кечдар, аквариум, клеткаш, ц1анйар, йаах1ума йалар. 1аламан чоь чохь акхаройн леларна тидам бар.

Дешаран кепаш: барта журналаш, практически болх.

Методаш а, приемаш а: бертан-диалог, къамел дар, дийцар, практически практикум; гайтаран-опыташ, тидам бар.

Дешар кечдар: акхарошца, ага, йуург, акхаройн, суьрташ дийначу 1аламан чоь чохь, а квариумаш.

Жам1даран кепаш: акхаройн чоь нийса латторах,1алашъярах къамел дар.

Ц1ера дийнаташ-6 сахьт.

Теори: Ц1ера дийнатийн тайпаналла

Даккхий дийнаташ: бежнаш, говраш, уьстаг1ий, гезарий. Кегийра дийнаташ: пхьагалш, цицигаш, ж1алеш.

Ц1ера олхазарш: котамаш, бедаш, г1езаш, москалш. Х1оан лийсар, к1оронеш кхиор.

Ц1ера дийнаташ кхабар, йуург, адамна царех хуьлу пайда. Практически, лехаман белхаш, экскурси йарехь тидам бар. Ц1ера дийнатийн леларехь тидам бар.

Дешаран кепаш: дешар-туьйра, кхолларалли пхьалг1а.

Методеш, приемаш: бертан-къамел дар, дийцар; практически; гайтаран-призентаци; ловзаран-дидактически ловзарш.

Дешар кечдар: ц1ера дийнатийн суьрташ, кино «Ц1ера дийнаташ», картон, тукар, клей, бес-бесара къоламаш.

Жам1далар кепаш: ц1ера дийнаташ лелорах, церан леларх лаьцна дешархошца къамел дар, самукъане упражненеш.

Амфиби-6 сахьт

Теори: Пхьид а, бецан пхьид а.Дийнатин дахаран васт уьш лила меттиг

.кхача, д1асалелар.цу дийнатех схьаболу пайда. Пхьидаргийн а, бецан пхьидарчийн а тайпанаш.И дийнаташ лардар.

Практически белхаш: бес-бесарчу кехаташ йа к1адих йа картонах доьхна цуьргаш летош, пхьидарчийн сурт диллар.

Дешаран кепаш: дешар-туьйра, ловзаран дешар, кхолларалли пхьалг1а, практически болх.

Методаш а, приемаш а: бертан-кхетор, къамел дар, практически, гайтаран; ловзаран-кхиоран а, довзаран а ловзарш.

Дешар кечдар: пхьидарчий т1ехь йолу открыткаш «Къона натуралист»,

«Баьццара аг1онаш» книга, т1едахкаршца кехаташ,

Жам1даран кепаш: экологически х1етал-металш, самукъане упражнениш.

Рептили-6 сахьт.

Теори: Уьнт1епхьид а, вок а.Дийнатийн куц (васт). Тайпанаш, йуург, леха меттигаш. Биологически башхаллаш. Дийнатийн барам, лаьтта т1ехь а, хи чохь а д1асалелар. Дег1ан т1ехуле.К1орнеш кхиаран бешхаллаш.

Практически белхаш:

Дийнатин (уьнт1епхьидаш) даь1ахкаш таллар. Манкех вокна тайп-тайпана сурташ дар.

Дешаран кепаш-дешар-туьйра, дешар-путешестви, практически болх.

Методаш, приемаш: бертан-кхеторан, къамел дар, практически- бес- бесарчу кехатех сурташ летор; гайтаран; ловзаран-дидектически а, довзаран а ловзарш.

Дешар кечдар: рептилин открыткаш, уьнт1епхьидан даь1ахкаш, «Къона натуралист» журнал.

Жам1ашдаран кепаш экологически х1етал-металш, самукъане упражненеш.

8.1аламехь 1а-8 сахьт.

Теори: Хенан 1аламан хиламаш 1ай. Г1аш, к1охцалш долчу диттийн дахар 1ай. Хила ма богг1у а, ца даьлла хуьлуш болу ораматийн синтем 1аьнан х1итамашца доьзна.Ло.Лайн чимийн кхоллабалар.Лай т1ехь акхаройн

лараш.Церан кхоллайалар. Акхарошна лайн маь1на. Практически белхаш.экскурсилеларехь тидам бар.

Тайп-тайпанчу лайн чимар тайпанийн сурт диллар.

Уьш схьахадор (практически болх)

Т1ехуларчу кепах лараш йовзар, чута1ен к1оргалла, чута1ийн йуккъера шоралла (экскурсин лелорехь тидам бар)

Акхаройн ларийн сурт диллар.

Дешаран кеп: бертан дийцар, къамел дар, диолог, лехаман-тидам бар д1а дахьар; практически-самукъане упражнениш,гайтаме-гайтаран

суьрташ;суьрташ,тидам баран дневник.

Жам1даран кепаш: экологически х1етал-металш, самукъане упражненеш.

Олхазарш 1ай-6 сахьт.

Теори:1анахдовлу олхазарш: Уьш муьлханиш ду? Ц1ера 1аьнахдовлачу олхазарийн тайпанаш. Гуйн тайпанаш. Олхазарийн столови. Тайп-

тайпначу олхазаршна луш йолу тайп-тайпана йах1ума. Олхазарх болу

пайда (сагалматаш юучу олхазарх, г1ира экханах болу пайда). Йуучун з1е йуккъехь дохкн олхазарш,зезагашна дургал эдар,промысловч олхазарш а. Ха дар хьашт хилар.

Практически дешар, экскурси леларехь тидам бар. Мундашца олхазарш довзар (практически болх).

1ай олхазаршна т1ехь-тидам бар. Гуйш хьалаохкар, олхазаршна, йуург йалор.

Дешаран кепаш: дешар-ловзар, экскурси, практически болх-самукъане упражненеш.

Дешаран кепаш: дешар-ловзар, экскурси, практически болх самукъане упражненеш.

Методаш а, приемаш а: бертан-дийцар, къамел дар, диалог; практически- гуйш хьалаохкар,олхазаршна йуург йалар; гайташ-суьрташ гайтаран (фото,рисунки,картинки); ловзаран-дидактически ловзарш.

Дешар кечдар: олхазарийн суьрташ, йуучунна лерина гуш.

Жам1аш даран кепаш: лааме болх 1ай меттигашкахь дехачу олхазарийн сурт х1оттар.

«Месала дашо» -6 сахьт.

Теори: Месала хьуьнан акхарой: тарсал, цхьогал, салор, пхьагал, бобр, д1овштаркх;

Чон йовхоларъеран билгало. Дахаран васт а, цу акхаройн лелар а. Чон

промысал. Акхаройлелор. Чо болу акхарой д1асатардар а, уьш лардар а. Практически белхаш.

Акхарой бакъболчу чоца йовзар Чо болчу акхаройн сурт диллар.

Дешаран кепаш: берта журналаш, практически дешар-сурт диллар.

Методаш, приемаш: бертан-кхетор, къамел дар, практически-аппликаци; гайтаран;ловзаран-дидактически а,довзаран ловзарш.

Дешар кечдар: акхаройн суьрташ, бакъболу чо, «Берзан доьзал» плакат. Жам1даран кепаш: Суьртийн гайташ.

Африке путешести-8 сахьт.

Теори: Африка материк. Материкан климатах кхетам балар. Маймалш: маймалш а, адамийн кепара маймалш а. Лаьтта т1ехь а, дитташ т1ехь а церан д1асалелар. Хаадаларан меженаш, б1аьрган, меран, цергийн

д1ах1оттар. Страусан. Уьш лела меттигаш, дахаран хьал, яржар, юург. Олхазар-секретарь. Олхазар Марабу, иштта кхин а тамашийна. Африкера олхазарш Африкански пийл. Дийнатийн барам, т1ехулара куц. Пийлана ц1оьман маь1на. Цергийн х1оттаман башхалла. Пийлан йуург, кара1амор.

Африкански бегемоташ. Моха йолу акха говр. Х1унда оьшу акхачу говрана тельняшка.

Практически болх: манкех пийл дар (аппликаци).

Дешаран кепаш: дешар-путешести, дешар-туьйра, барта журнал йа хаттарийн, жоьпийн сахьт, хаамаш бийцаре бар, довзаран ловзарш, кхолларалли н, пхьалг1а.

Методаш, приемаш: бертан-дийцар, къамел дар, диалог, ешар, сурт х1оттар; практически- самукъане упражненеш,аппликацеш; гайтаме, суьрташ гайтаран (картинкаш,ресункаш)

Дешар кечдар: (Атласехь карта) Африкан плакат, акхаройн суьрташ,

«Африка» темин лерина суьрташ, бераш шаьш дехкина) «Африка» презентаци.

Жам1даран кепаш: «Африка кхарстар» викторина, самукъане упражненеш, белхийн гайтар.

Австрали путешести-6 сахьт.

Теори: Материк Австрали. Материкан климатах кхетам.

Кенгуру цуьнан дахаран васт, леларан хьал, йуург, акхаройн барам. Практически болх: пластелинах кенгурун сурт дар, самукъане дешар.

Дешаран кепаш: гайтаме-суьрташ гайтаран, суьрташ, ловзаран- дидактически ловзарш.

Методаш, приемаш: бертан-дийцар, къамел дар, диалог, йешар, сурт х1оттар;практически; гайтаме-суьрташ гайтаран, суьрташ.

Дешаран кечдар: суьрташ.материк т1ехь йолу суьрташ, т1оьрмигечеран,

«Австрали» презентаци.

Жам1аш даран кепаш: «Афрекухала кхарсар» викторина.

Искогберш-6 сахьт.

Теори: Акхаройн куц 1амор. Лаьтта т1ехь, хи чохь церан лелар. Искогболчун ц1а. Х1ордан тайпаналла. Практически болх: искогболчун сурт дилларц уьнан дахаран васт.

Дешаран кеп: дешар-лекци, практически болх.

Методаш, приемаш: бертан-лекци, практически болх, къамел дар,сурт х1оттар,хьажаран-суьрташ гайтаран,суьрташ.

Дешар кечдар: искогболчеран суьрташ, искогберш т1ехь йолуш плакаташ. Жам1даран кепаш: Викторина «Искогберш санна йерш»

1аламехь б1аьсте-6 сахьт.

Теори: Б1аьста муьран хиламаш 1амор. Патарш, зезагаш делладалар. Хьалхарат1едовларш 1амор.

Практически болх: Экскурсехь тидамбар

«Ц1ечу хьуьнах» экскурси.

Хьалхарат1едовларш 1амор (церан ц1ерийн билгалонаш).

Дешаран кепаш: дешар-кхарстар, дешар-ловзар, экскурси, практически дешар.
Дакъа 3. Аттестацин форманаш а, мах хадоран г1ирс а. Талларан тайпанаш:

Йукъан тестировани кхочушйо хьалахара ах шо чекхдолуш. Жам1ан тестировани (кхочушйо шо чекхдолуш).

Кхетош-кхиоран методаш а, форманаш а, тидам бар а, жам1 дар а.

Методаш:

-йиллина хьехаран тидам бар

-берийн кхолларалин г1уллакхан мах хадор

Форманаш:

-къамел, хеттарш, дешархой кечам бина хилар гучудолу

къовсадаларшкахь, конкурсашкахь а, гайтаршкахь, 1аламан акцишкахь, научно-практически конференцишкахь, тайп-тайпанчу кхеташонехь.

Дакъа 4.

4.1 Г1ирсан – технически кхачаман программа:

-чоь: кабинат, 15 дешархочун стол, г1ант х1оранна кхочуш.

-г1ирс: ПК интернет, проектор хилар аьттонца.

-дешаран т1ехьажаран пособи: декъаран дидактически г1ирс, х1ора дешархочунна, мультимедийни технически г1ирс.

-Оьшуш болу г1ирс:

-картон, бес-бесара кехат, къайн кехат, клей ПВА, бес-бесара къоламаш, тайп-тайпана басарш, альбомаш, басарйина манни крупа, тукар, тайнаш, скочч, степлер, скрепкаш, йакъийна бецаш, зезагаш, олхазарийн мунданаш кх.д1.

Программин кадрови кхачо:

-программа кхочуш йан йиш йу, т1екхиоран оьшуш йолу аг1онца йукъара программица.

4.3: Дешаран методически кхачо:

-1аламан а, дийнатийн а дуьненах лаьцна литература.

-тематически папканаш, хьажаран, шаьш бечу балхана хааран материалаца, аудио, видео материалашца.

-программа х1оттина кхиаран психологица йоьзна.

-Х1ора заняти берашна синкъоме хин-йолчу аг1ора кечйан йеза. Лело йеза хьажаран, ладог1аран пособи (кино, видео, радио) дешархой дика кхеторхьама.

-Ловзар кепехь занятий йар. Тайп-тайпана аг1ор болх бан 1амор, дешархошка жигар болх байтархьама, дешаран материал дика кхеторхьама.

-Материалах кхеторхьама заняти д1айахьа мегар ду, къамелаца, дийцаршца, лекцица, экскурсица, практикца, 1аламехь ловзаршца.

Йукъаракхиоран программина юкъайог1у:

-теоретически занятеш, практически белхаш, экскурсеш, 1аламехь тидам барш, 1алам лардар, кхетош-кхиоран белхашца, нохчийн къома

г1иллакхашца, 1аламе йолу уьйр кхеторца, вай Дайша 1аламца лелина г1иллакхаш довзарца, шен Даймахке болу безам къаргбарца, шен

Даймехка хазалла йовзарца, Кавказан лаьмнаш довзарца, церан исбаьххьалла ора йаккхарца.

Заняти д1ахьуш тидам т1ебахийтар:

-дийнаташ 1алашдар, стоьмаш, хас-стоьмаш кхиор, ц1еран дийнаташ ше хен-хенахь дузо дезаш хилар, церан терго йар, бовхачу махка д1адахаза

дисина долу олхазарш 1алашдар, масо а, са долу х1ума Аллах1о адамашна рицкъанна, адамийн дахарехь дуьненчохь низам латторехь кхоьллина

хилар хаитар, адамийн дуьненчохь вовшашка а, гондахьар дунене а къинхетам хилар доккха ни1мат хилар.

Берийн хаарш зер:

-бераш жигар дакъа лацар массо а бечу балхаца, олхазарш 1алаш дарехь, лазийначу дийнатийн терго йарехь, хиш лардарехь.

Дешархой 1амо беза:

-нийса дарбан бецаш, ораматаш йовза а, уьш лахьо а, йакъо а.

-царех гербареш йан а, тап-тайпанчу бецийн, арарчу зезагийн курсаш кечъйан. Дицдан йиш йац 1алам лардаран, 1алашдаран низам.

Цу объединенин говзаллин занятишкахь г1о хуьлу шен мохк дика

бовзарехь, 1аламе болу безам гучбаккхарехь, хаарш къаргдарехь цунах боккха пайда хуьлу 1алам 1алашдаран хьокъехь.

1алам довзаро доккха дакъа лоцу адамийн синхаамин культурехь, дагчохь кхоллало: къинхетам, хазхетар, безам, доккха а, пайдехьа, деза адамийн хьекъалца кхетош долу 1аламан дозалла.

Хьехархочун г1оьнна литературин список:

Йоккха 1аламан энциклопеди. Шантеклер, Бельгехь 2005ш.

Былов В.Н., Зайцев Г.Н. «Ца соцуш заздаккхаран стом» Альбом справочник 2007 ш. 180 аг1о.

Гершин В.И. «Ц1еран дийнаташ» Арахецна «Педагогика» 2005ш.

«Акхачу 1аламийн хьетал-металш» энгал маттера гочйар Покидаевой Т.Ю. «Росмен» 2009ш.

Леонид С. «Олхазарш» арахецна «Мысль» (Ойла) 1994ш.

Литвинова Л.С. «Дешархо 1аламах кхетош-кхиорехь» методически пособи Просвещение 2005ш. 146 аг1о.

Плещаков «Баьццара аг1онаш» 1аматан пособи Просвещени 2020 ш. 190 аг1о.

Поплякова Е.М. «Тхо урокехь ловзу» методически пособи Просвещени 2019 ш. 227 аг1о.

Ахмадов Муса Магомедовичан «Нохчийн г1иллакх-оьздангалла» ц1е йолу очерк, цуьнан « Нохчийн оьздангаллехь 1аламца а, къинхьегамца а йолу юкъаметтигаш 5- дакъа». 2013 ш.

Дешархошна церан дайшна, наношна г1оьнна литературин список:

Йоккха энциклопеди «1аламан дахар», «Бецийн 1алам»,

«1аматан дуьне» 2002ш. 192 аг1о.

Йоккха 1аламан энциклопеди «Заповедникаш» М ООО

«1аматан дуьне» 2003ш. 192 аг1о.

Йоккха 1аламан энциклопеди «Ораматаш а, синтарш а». М ООО

«1аламан дуьне» 2003ш. 201 аг1о.

Журналаш: «Жима 1аламхо».

Журнал: «Зинтакийн бен».

Панфилов Д.В. «Сагалматийн дуьне».

Тимофеев Б.А. «Ша 1аламца» 2005ш.

Приложени-1

Рузманан дешаран график 1 тоба

N п/п	Терахь	Дешар д1адахьар хан	Дешаран кеп	Сахьтийн бара м	Дешаран коьчал	Д1аяьхьара н меттиг	Контролян кеп
1.		14.09.26 15:00-16:30		2	Йуьхьанцара дарс ТБ	ССОШ №1	Т.Б. хьехам
2.		15.09.26 15:00-16:30		2	Кху лаьтта т1ехь йолучу акхаройн дуьне	ССОШ №1	Къамел дар
3.		21.09.26 15:00-16:30		2	Тайп-тайпанчу меттигашкахь акхаройн д1атардалар	ССОШ №1	Къамел дар
4.		22.09.26 15:00-16:30		2	Лаьттан т1ера ораматийн дуьне	ССОШ №1	Къамел дар,хаттар дар
5.		28.09.26 15:00-16:30		2	Дийнатийн,ораматийн хьашт хиларан уьйр	ССОШ №1	Хьажар,хаар,говзаллa,карадерзар
6.		29.09.26 15:00-16:30		2	Экскурси	ССОШ №1	Къамел дар, хаттарш дар
7.		05.10.26 15:00-16:30		2	Ораматийн дахарехь хенан хийцамаш	ССОШ №1	Хьажар,хаар,говзалла,карадерзар
8.		06.10.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Школехул а доладалар

9.		12.10.26 15:00-16:30	Практи ч ески болх	2	Дийнатийн чоьнан дийнаташ	ССОШ №1	Тидам бар
10.		13.10.26 15:10-16:30	Тобанан	2	Дийнатийн чоьна чохь дийнаташ латтор	ССОШ №1	Кхолларал лин жоп
11.		19.10.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Дийнатийн чоьнан олхазарш	ССОШ №1	Хаттарш дар
12.		20.10.26 15:00-16:30	Теорит и чески кечам	2	Ц1ерачу дийнатийн тайпаналла	ССОШ №1	Тидам бар
13.		26.10.26 15:00-16:30	Къаме л дар	2	Кегий дийнаташ	ССОШ №1	Хаттарш дар
14.		27.10.26 15:00-16:30	Хатта р ш дар	2	Дакхий дийнаташ	ССОШ №1	Хаттарш дар
15.		02.11.26 15:00-16:30	Къаме л дар	2	Пхьид	ССОШ №1	Хаттарш дар
16.		03.11.26 15:00-16:30	Тобан	2	Бецан пхьид	ССОШ №1	Тидам бар
17.		10.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Амфиби	ССОШ №1	Тидам бар
18.		16.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Уьнт1апхьид аш	ССОШ №1	Тидам бар
19.		17.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Вокнаш	ССОШ №1	Тидам бар
20.		23.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	1аьнант1ехь 1аламан хиламаш	ССОШ №1	Хаттарш дар
21.		24.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Ло. Лайн чимаш кхолладалар	ССОШ №1	Тидам бар

22.		30.11.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Лайн т1ьехь дийнатийн лар	ССОШ №1	Хаттарш дар
23.		01.12.26	Тобанан	2	Сочинени «1а»	ССОШ №1	Тидам бар
		15:00-16:30					
24.		07.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Тидам бар
25.		08.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Хенан аттестаци	ССОШ №1	Тидам бар
26.		14.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	1аьнах довлу олхазарш? Уьш муьлш ду?	ССОШ №1	Тидам бар
27.		15.12.26 15:00-16:30	Практи ч ески болх	2	1аьнан довлачу меттигера олхазарийн тайпанаш	ССОШ №1	Тидам бар
28.		21.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Олхазарех болу пайда	ССОШ №1	Тидам бар
29.		22.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Суьртийн гайтам	ССОШ №1	Тидам бар
30.		28.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Африкин материк. Материкин климатах кхетам балар.	ССОШ №1	Тидам бар
31.		29.12.26 15:00-16:30	Тобанан	2	Маймалш: Жима маймал	ССОШ №1	Хаттарш дар
32.		11.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Маймалш: Адамийн тайпана	ССОШ №1	Барта хаттар

33.		12.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Виркотам	ССОШ №1	Тидам бар
34.		18.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Австралин материк	ССОШ №1	Тидам бар
35.		19.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Хаттарш дар
36.		25.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Кенгуру	ССОШ №1	Тидам бар
37.		26.01.27 15:00-16:30	Тобанан	2	«Кхетош-кхиош 1амор»	ССОШ №1	Хаттарш дар
38.		01.02.27	Тобанан	2	Муха 1аш йу исскогбеш	ССОШ №1	Хаттарш дар

		15:00-16:30				ССОШ №1	
39.		02.02.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Х1ун юу исскогболчар а	ССОШ №1	Тидам бар
40.		08.02.26 15:00-16:30	Къаме л дар	2	Зуламе марзделлачуь нга эр ду «Х1ан-х1а»	ССОШ №1	Тидам бар
41.		09.02.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Экскурси: «Б1аьстенан 1аламан хиламийн 1амор»	ССОШ №1	Тидам бар
42.		15.02.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Хьалхара зезадаккхар	ССОШ №1	Тидам бар
43.		16.02.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Д1адоьлхучу олхазарийн тайпанаш	ССОШ №1	Тидам бар
44.		22.02.27 15:00-16:30	Тобанан	2	Мичара д1адоьлху олхазарш	ССОШ №1	Тидам бар

45.		23.02.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Б1аьстенан д1адоьлху олхазарш. 1алашде олхазарш!	ССОШ №1	Тидам бар

46.		01.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Тидам бар
47.		02.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Сагалматийн классан башхаллаш	ССОШ №1	Тидам бар
48.		08.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Вамп1алш,бу йдолш,сагалм аташна йуккъехь.	ССОШ №1	Тидам бар
49.		09.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Сагалматаш б1аьста,церан дахаран кепаш.	ССОШ №1	Тидам бар
50.		15.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Ч1ерийн дахар. 1аламат даккхий а,буйдолша ч1еирий.	ССОШ №1	Хаттарш дар
51.		16.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Карп	ССОШ №1	Хааршка хьажар
52.		22.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Йай-ч1ара тамашна боцу	ССОШ №1	Тидам бар
53.		23.03.27	Тобанан	2	Тамашийна дийнаташ	ССОШ №1	Тидам бар

		15:00- 16:30				ССОШ №1	
54.		29.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Хаттарш дар
55.		30.03.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Акха дийнаташ	ССОШ №1	Тидам бар

56.		05.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Шира лаьтта т1ера текхаргаш а,церан тайпанаш	ССОШ №1	Тидам бар
57.		06.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Хьун йу динозавраш	ССОШ №1	Тидам бар
58.		12.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Тидам бар
59.		13.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Хьуьнан акхарой	ССОШ №1	Тидам бар
60.		19.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Акхарой дахар	ССОШ №1	Тидам бар
61.		20.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Экскурси	ССОШ №1	Тидам бар
62.		26.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Бай т1ехь еха акхарой	ССОШ №1	Тидам бар
63.		27.04.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Хьуьнах кхетам 1аламан йукъарло	ССОШ №1	Тидам бар

64.		03.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Хьуьнхахь леларан бакъонаш	ССОШ №1	Тидам бар
65.		04.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Стенна оьшу хьуьнхахь малх,х1аваъ,х и. Хьун ларйар	ССОШ №1	Тидам бар
66.		10.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Сагалматийн импери	ССОШ №1	Тидам бар
67.		11.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Х1ааваан х1ордан неканча	ССОШ №1	Тидам бар
68.		17.05.27	Тобанан	2	Вамп1ами буйдолш сагаллаташна йуккъехь	ССОШ №1	Тидам бар

		15:00- 16:30				ССОШ №1	
69.		18.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Ораматийн дуьненахь кхарстар.	ССОШ №1	Тидам бар
70.		24.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Сахьташ-зезагаш	ССОШ №1	Тидам бар
71.		25.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Ж1аьлийн нускалийн пачхьалкхе	ССОШ №1	Хааршка хьажар
72.		31.05.27 15:00- 16:30	Тобанан	2	Жам1дар.	ССОШ №1	

Лист экспертизы
программы педагога дополнительного образования
Составитель: педагог Кагирова Б.С.

МБУ ДО «ЭБС Серноводского муниципального района»

Краткая характеристика программы

Наименование программы	**«1аламан доттаг1ий»**
Направленность программы	**Естественнонаучная**
Срок реализации	**1 год**
Объем	**144 часа**
Возраст обучающихся	**10-13 лет**

№ п/п	Наименование экспертного показателя	Да/ Нет/ Частично	Комментарий эксперта
1.	**Соответствие текста программы общим требованиям:** основным правилам оформления текстовых документов по ГОСТ	Да	
2.	**Соответствие титульного листа общим требованиям** Наименование образовательной организации. Гриф утверждения программы (с указанием даты и номера приказа) Название программы Направленность программы	Да	

	Уровень освоения программы Возраст детей, на которых рассчитана программа Срок реализации программы ФИО, должность разработчика (разработчиков) программы Город и год разработки программы		
3.	**Комплекс основных характеристик программы**		
3.1.	**Направленность программы** Программа соответствует заявленной направленности ДОД. Направленность образовательной программы соответствует ее названию и содержанию. Цель и задачи сформулированы с учетом направленности программы.	Да	
3.2.	**Уровень программы.** Обосновано отнесение программы к заявленному уровню. Срок освоения программы адекватен уровню.	Да	
3.3.	**Актуальность, новизна, педагогическая целесообразность** Обоснована актуальность программы. Программа соответствует действующим нормативным правовым актам и государственным программным документам. В программе представлены современные идеи и актуальные направления: развития науки, техники, культуры, экономики, социальной сферы и др., развития и организации дополнительного образования детей Предусмотрена возможность использования программы в других образовательных системах.	Да	
3.4.	**Цель и задачи программы.** Сформулированы цели, задачи программы, они согласованы с содержанием и результатами программы. Цель должна быть связана с названием программы, отражать ее основную направленность и желаемый конечный результат. Задача – конкретные «пути» достижения цели.	Да	
3.5.	**Отличительные особенности программы.** Изложены основные идеи, на которых базируется программа, обосновано ее своеобразие; принципы отбора содержания, ключевые понятия и т.д. Указано, чем отличается программа от уже существующих в данном направлении.	Да	

3.6.	**Категория учащихся.** Охарактеризованы и учтены возрастно-психологические особенности учащихся. Обоснованы принципы формирования групп, количество учащихся.	Да	
3.7.	**Сроки реализации программы.** Заявлена продолжительность образовательного процесса, выделены этапы. Запланированный срок реализации программы реален для достижения результатов.	Да	
3.8.	**Формы и режимы занятий по программе.** Выбор форм организации деятельности учащихся аргументирован и обоснован. Обоснован представленный режим занятий (их количество и периодичность)	Да	
3.9.	**Планируемые результаты освоения программы.** Разработанные результаты соотносятся с целью и задачами обучения по программе. Охарактеризованы предметные и личностные результаты. Результаты сформулированы четко и конкретно: перечислены приобретаемые знания, умения и качества личности учащегося. Определено, как учащиеся будут демонстрировать приобретенные знания и умения по программе и свои достижения.	Да	
4.	**Содержание программы.**		
4.1.	**Учебно-тематический план.** УТП отражает содержание программы, раскрывает последовательность изучения тем. УТП составлен в соответствии с заявленными сроками и этапами на весь период обучения, оформлен в таблице. УТП определяет количество часов по каждой теме с распределением на теоретические и практические занятия (может включать формы работы и контроля)	Да	
4.2.	**Содержание учебно-тематического плана.**		
	Представлено реферативное описание каждой темы согласно УТП: в теоретической части учебный материал раскрывается тезисно и представляет собой объем информации, которым сможет овладеть учащийся; в практической – перечисляются формы практической деятельности детей.	Да	

	Содержание программы соответствует: поставленным цели, задачам, указанной направленности и заявленному уровню; современному уровню развития науки, техники, культуры, экономики, технологий и социальной сферы.	Да	
	Содержание программы направлено на: создание условий для личностного развития учащегося, его позитивную социализацию, социальное, культурное, профессиональное самоопределение и творческую самореализацию личности ребенка, формирование у учащихся учебных действий (личностных, регулятивных, познавательных, коммуникативных), практико-ориентированных знаний, умений и навыков.	Да	
4.3.	**Календарный учебный график.** Составлен календарный учебный график для учебной группы, включающий календарный период проведения занятия, формы занятий (онлайн, офлайн), количество часов по каждой теме, наименование раздела, темы занятия, формы контроля.	Да	
5.	**Формы аттестации и оценочные материалы.** Разработаны формы промежуточной и итоговой аттестации, адекватные заявленному содержанию программы и возрасту учащихся. Разработан мониторинг эффективности реализации программы. Созданная система оценочных средств позволяет проконтролировать каждый заявленный результат обучения, измерить его и оценить.	Да	
6.	**Комплекс организационно-педагогических условий.**		
6.1.	**Материально-технические условия реализации программы.** Представлена совокупность необходимых и достаточных условий для реализации программы. МТБ для реализации программы обоснована и достаточна. Представлены современные информационно-методические условия реализации программы (электронные образовательные ресурсы, информационные технологии, использование инфраструктуры организации: библиотеки, музей и др.)	Да	
6.2.	**Кадровое обеспечение программы.**	Да	

	Указан квалификационный уровень педагога дополнительного образования. Указаны другие специалисты, привлекаемые для реализации программы (в случае необходимости).		
6.3.	**Учебно-методическое обеспечение программы.** Описана общая методика работы с учащимися по программе. Используемые формы, методы и технологии актуальны, обоснованы, соответствуют возрасту, категории (ОВЗ, одаренные и т.д.) и возможностям учащихся; рассчитаны на формирование и применение практико-ориентированных ЗУН. Программа обеспечена методически, дидактически и технологически (положения, рекомендации, учебные пособия, разработки занятий, наглядный материал и др.)	Да	
7.	Список литературы. Список литературы актуален. Список литературы для разных категорий участников образовательного процесса. Оформление списка соответствует современным требованиям к оформлению библиографических ссылок.	Да	
8.	Стиль и культура оформления программы. Стилистика изложения программы: официально-деловой стиль документа. Современность и обоснованность использования педагогической терминологии. Оптимальность объема программы. Четкая структура и логика изложения.	Да	

Заключение: ***программа прошла внешнюю экспертизу и рекомендована к реализации в МБУ ДО «ЭБС Серноводского муниципального района»***.

Эксперт: Лулаева Р.С., зам. руководителя МОЦ

Руководитель МОЦ Ш.С. Ирбаиев

«07» сентября 2026 г.